

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASINDA ARALIQTAN OQITIWDIŃ INTEGRACIYASI»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

PEDAGOG-TÁRBIYASHILARDIŃ KÁSIPLIK KOMPETENCIYALARIN RAWAJLANDIRIW– PEDAGOGIKALIQ ZÁRÚRLIK

P. R. Erimbetova,

*Ajiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik
pedagogikalıq instituti
assistent-oqıtıwshısı*

Annataciya: Mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemindegi kásiplik iskerlik shaxstı oqıtıw, tárbiyalaw hám rawajlandırıwdıń zamanagóy psixologiyalıq hám pedagogikalıq teoriyalardan paydalanıwǵa tiykarlangan bolıp tabıladı.

Tayanısh túsinikleri: kompetenciya, tájiriye, innovaciyalıq baǵdar, jeke pazıyetler, kásiplik rawajlanıw.

Pedagoglardıń kásiplik sheberligin rawajlandırıwdıń metodikalıq hám teoriyalıq táreplerin kórip shıǵıw jumsların (K. Ya. Vazina, B. S. Gershunskiy, V. I. Zagvyazinskiy, V. V. Kraevskiy, N. V. Kuzmina, A. K. Markova, M. I. Maxmutov hám basqalar), sonıń menen birge, shaxstıń kásiplik rawajlanıwınıń psixologiyalıq dúzilisi hám qásiyetleri, pedagogtıń iskerligi (E. F. Zeer, N. V. Kuzmina, A. K. Markova, A. I. Mishchenko, I. M. Starikov hám basqalar) miynetleri zárúrli áhmiyetke iye.

Kásiplik kompetenciya, pedagog kadrlardıń, atap aytqanda, mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkeminiń jańa kásiplik dúnyaǵa kóz qarası zárúrli áhmiyetke iye boladı: professional social joqarı dárejeli shaxsqa, kásip-óner bolsa social hádiysege aylanadı.

Bilimlendiriw shólkeminde pedagog kadrlardıń kásiplik kompetenciyasını rawajlandırıwdıń jańa mazmunı jańa jámiyet ushın bilimlendiriw shólkemi qánigelerin tayarlawda úzliksizlik, innovaciyalıq baǵdar tiykarlarına tayanadı. Kásiplik kompetenciyanı rawajlandırıw kásiplik hám pedagogikalıq bilimlerdiń jetiskenliklerin tolıq ózlestiriw shárti retinde qaraladı.

Bilimlendiriw shólkemindegi kásiplik iskerlik shaxstı oqıtıw, tárbiyalaw hám rawajlandırıwdıń zamanagóy psixologiyalıq hám pedagogikalıq teoriyalardan paydalanıwǵa tiykarlangan. Bul iskerlikte individual-jeke jantasıwlar principlerine tiykarlanadı, yaǵnıy oqıtıwshı kásiplik-pedagogikalıq hám sociallıq bilimler tarawında insaniyat tárepinen tóplangan baylıqlardan paydalanıw usılların ózlestiriwi sıyaqlılar bolıp tabıladı. Bul jantasıwlar hár bir oqıtıwshınıń kásiplik tayarlıǵı dawamında jeke qásiyetlerin esapqa alǵan halda aktiv bilim hám tárbiya usıllarınan paydalanıw zárúr ekenligin talap etedi.

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASINDA ARALIQTAN OQITIVDIN INTEGRACIYASI»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

Kásiplik kompetenciyalardıń eń zárúrli bólimleri ulıwma hám kásiplik mádeniyat, kásiplik áhmiyetke iye bolǵan jeke pazıyletler bolıp, olar bilimlendiriw shólkeminiń, sonday-aq mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkeminiń jumıs shárayatında pedagogikalıq iskerliginiń maksimal natıyjeliligine erisiwge múmkinshilik beredi, bul bolsa kúshli optimal jumsaw menen baylanıslı (intellektuallıq hám fizikalıq, pedagogikalıq islewdiń psixo-emocionallıq komponenti).

Sociallıq hám kásiplik bólim pedagogtıń kásiplik mamanlıǵın bahalawdıń onıń sociallıq sistema wákili menen óz-ara baylanıslılıǵı ólshemi retinde qaralıwı múmkin. Bul kásiplik (pedagogikalıq) ortalıqta, sonıń menen birge bilimlendiriw sistemasında kásiplik ilimiy tájiriyebe sociallıq bahalaw menen tiykarlanadı.

Kásiplik hám pedagogikalıq ilimiy tájiriyebe - bul kásiplik iskerlikke teoriyalıq, ámeliy hám izertlew tayarlıǵı, sonıń menen birge onıń natıyjeliligi bolıp tabıladı.

Bilimlendiriw shólkemleri pedagog kadrlardıń kásiplik kompetenciya bahalawda integrativ bahalaw eń áhmiyetli bahalaw túri bolıp esaplanadı, bunda kásiplik kompetenciya dárejese kásiplik ilimiy tájiriyebe, jeke ayırıqshalıqlar hám sociallıq-kásiplik dáreje tiykarında belgilenedi.

Bilimlendiriw ortalıǵında jaratılǵan kásiplik hám pedagogikalıq iskerlik ónimleri pedagogikalıq jámaátte de, sociallıq ortalıqta da talap etiliwi múmkin. Usınıń menen birge, jaratıwshınıń kásiplik dárejese qanshelli joqarı bolsa, onıń iskerlik ónimleri bilimlendiriw ortalıǵında talapǵa iye boladı. Kásiplik hám pedagogikalıq iskerlik ónimi jaratıwshısınıń sociallıq dárejese qanshelli joqarı bolsa, onıń iskerlik ónimi social ortalıq ushın sonshelli zárúr boladı.

Jeke ayırıqshalıqlar, pazıyletler bul onıń kásiplik iskerlik quralı retinde isleydi. Jeke kásiplik áhmiyetke iye pazıyletler - bul kásiplik iskerlikte bolatuǵın potencial qábiletler bolıp tabıladı. Eger olar kásiplik bilim hám kónlikpelerge iye bolsa, olar bul jaǵdayda quralǵa aylanadı.

Pedagog kadrlar hám birinshi náwbette mektepke shekemgi jastaǵı balalar ushın insannıń intellektuallıq tarawları iskerliginde joqarı uqsashlıqtı talap etetuǵın kásiplik kónlikpelerdiń ayırıqsha túrlerin ózlestiriwge baǵdarlangan professional pikirlew ayırıqsha áhmiyetke iye.

Kásiplik, pedagogikalıq pikirlew hám bilimlendiriw shólkeminiń ózgerip turatuǵın pedagogikalıq jaǵdayın kóriw birdey dárejede zárúrli bolıp tabıladı. Iskerliktiń áhmiyetli tarawı nerv sistemasınıń dinamikası (nerv sistemasınıń

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASÍDA ARALÍQTAN OQÍTÍWDÍŇ INTEGRACIYASÍ»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

tipologiyalıq qásiyetlerinen biri) sebepli joqarı úyreniw qábileti menen ajralıp turadı. Pedagoglardıń erkin, dóretiwshilik qararlar qabıllaw, kásiplik iskerlikti individuallastırıw, kásiplik "men-koncepciyası"n qalıplestiriw, pedagogikalıq iskerlikte kásiplik kónlikpelerdi nátiyjeli qollaw qábileti sıyaqlı pazıyletleri ayrıqsha áhmiyetke iye.

Bilimlendiriw sistemasına kiritilgen subyektler júdá quramalı ayrıqshalıqlar, mútajlikler, iskerlik motivları menen támiyinlengen.

Juwmaqlap aytqanda kásiplik iskerlik processinde pedagog-tárbiyashı bir qatar roldi orınlawı kerek - maǵlıwmat beriwshi, jetkeriwshi hám basqalar. Olardı nátiyjeli ámelge asırıw ushın ol insaniy pazıyletlerge iye kónlikpelerdi iyelewi kerek.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining ”Ta’lim to‘g‘risida” gi Qonuni (2021)
2. Зеер Э. Ф. Психология профессионального образования: Учебн. пособие. - 2-е изд., перераб. М: Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЕК», 2003.
3. Андреева Г.М. Социальная психология: Учебник, 20034.
4. Sabirova K.A. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda bilishga qiziqishni shakllantirish texnologiyasi. Avtoreferat T.: 2022